

Andrzej Pisowicz

GRAMATYKA OSETYJSKA

(DIALEKT IROŃSKI)

GRAMATYKA OSETYJSKA

(dialekt iroński)

Pracę tę dedykuję studentom orientalistyki

A. P.

Andrzej Pisowicz

GRAMATYKA OSETYJSKA

(dialekt iroński)

Kraków

Andrzej Pisowicz , Uniwersytet Jagielloński
© Copyright by Andrzej Pisowicz, 2020

Recenzent
prof. dr hab. Leszek Bednarczuk

Korekta tekstów osetyjskich pisanych cyrylicą
Andżela Kudzojewa

Projekt okładki
Paweł Sepielak

ISBN 978-83-8138-266-3 (druk)
ISBN 978-83-8138-267-0 (on-line, pdf)

<https://doi.org/10.12797/9788381382670>

Ilustracja na przedniej okładce przedstawia złoty wyrób starożytnej sztuki scytyjskiej
(zob. też tylna okładka)

Publikacja dofinansowana przez Instytut Orientalistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA
ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43
e-mail: akademicka@akademicka.pl
Księgarnia internetowa: <https://akademicka.pl>

Spis treści

I. Wprowadzenie.....	7
I.1 Wiadomości wstępne.....	9
II. Fonetyka. Pismo.....	15
III. Morfologia	43
III.1 Rzeczownik.....	43
III.2 Przymiotnik.....	75
III.3 Przysłówek	79
III.4 Liczebnik	80
III.5 Zaimek.....	89
III.6 Czasownik	127
III.7 Prepozycje i postpozycje	215
III.8 Spójniki	223
III.9 Partykuły	230
III.10 Wykrzykniki.....	233
IV. Zarys słowotwórstwa	235
IV.2 Kompozycja.....	235
IV.3 Afiksacja.....	238
V. Wybrane zagadnienia składniowe.....	245
V.2 Zdanie pojedyncze	245
V.3 Zdanie złożone.....	251
VI. Pochodzenie słownictwa osetyjskiego	265
Wyrazy osetyjskie czytane przez panią Andżelę Kudzojewą	273
Teksty, zdania i ćwiczenia z podręcznika F. M. Takazowa z 2007 r. nagrane we wrześniu 2010 r. we Władykaukazie przez panią Andżelę Kudzojewą.....	277

Spis treści

Osetyjsko-polski słowniczek wyrazów użytych w przykładach (rozdziały: I-VI) oraz w materiałach z płyty.....	295
Bibliografia	327
Publikacje wydane cyrylicą	327
Publikacje wydane pismem łacińskim.....	329
Wykaz skrótów bibliograficznych	331
Wykaz pozostałych skrótów	332
An Ossetic grammar. The Iron Dialect	333

An Ossetic grammar. The Iron Dialect

The Ossetic language belongs to the group of Eastern Iranian Languages and is as such a continuation of those dialects which were spoken by the ancient tribes of Scythians, Sarmatians and Alans. These peoples inhabited the extensive territories of Central Asia and Eastern Europe.

With regard to the significant distances that separated the various divisions that constitute the Iranian group of languages (ones that belong in conjunction with the Indo-Arian to the Indo-European family of languages) the differences that may be observed amongst Iranian languages are significantly more marked and numerous than the internal divisions to be seen in the separation of individual Germanic, Romance, or Slavonic languages. And so, as an example, Persian as a language, here the main representative of the Iranian linguistic group, had already in late antiquity lost its noun declination (and here as the first amongst Indo-European languages as such!), while the Ossetic language makes use to this day of nine different cases, ones that recall in their typology those of Slavonic languages. This results from the extremely archaic nature of Ossetic as a language, the users of which have not neighboured the ancestors of modern day Persians for at least 2,500 years.

Employed in the Caucasus by around half a million native speakers, the Ossetic language is nevertheless on the one hand an extremely interesting case study for linguists specialising in Iranian languages, while on the other for Poles as a whole and here as a result of the so-called Sarmatian cultural tradition promoted by the Polish gentry in centuries past (chiefly the 17th century).

The present book constitutes a description of the grammatical structure of the Ossetic language in its literary form as based on the so-called Iron dialect as used in the Republic of North Ossetia-Alania with its capital in Vladikavkaz, in

the south of the Russian Federation (the northern slopes of the middle part of the Caucasus Major Mountain range and surrounding lowlands).

The book has been written on the basis of materials assembled by the author himself, a retired professor of the Institute of Oriental Languages at the Jagiellonian University in Cracow, during fieldwork conducted in Vladikavkaz in 2010. Besides a grammar, the book has an Ossetic-Polish vocabulary of around 1800 words written in the Cyrillic alphabet employed by Ossetians (Ossetes) since the end of the 18th century.

The book also has included a CD with the recording of the pronunciation of an Ossetic native speaker, Ms. Anjela Kudzoeva, an academic employee at the Institute of Ossetic Philology at the University of Vladikavkaz. She holds a PhD, and is a senior lecturer at the Department of Ossetic Language, as well as being the dean at the Faculty of North Ossetic Philology at the K.L. Khetagurov State University in Vladikavkaz.

Osetyjczyków można by nazwać Irańczykami (w szerokim sensie lingwistycznym), którzy (...) nigdy nie byli w Iranie. Bowiem praojczyzna ludów irańskich mieściła się w starożytności poza państwem zwanym Iranem, na terenach rozciągających się od dolnego Dunaju poprzez dorzecza Dniestru, Dniepru i Donu aż po Azję Środkową. Wymienione tu nazwy rzek zawierają irański pierwiastek oznaczający wielką wodę (awestyjskie: dānu-). Do dziś Osetyjczycy na „wodę” mówią don.

(...)

Przodkami Osetyjczyków były plemiona zamieszkujące w starożytności tereny dzisiejszej Ukrainy (z Krymem włącznie) i południowej Rosji. Źródła greckie podają informacje o Scytach i Sarmatach. Do tych ostatnich odnosiła swe pochodzenie polska szlachta. Imiona osobowe Scytów i Sarmatów wskazują bez żadnych wątpliwości na ich irańskie pochodzenie.

Z Wiadomości wstępnych